

# Tài liệu kỹ thuật chăn nuôi thỏ - Phần 5

## Phần 5: KỸ THUẬT CHĂM SÓC, NUÔI DƯỠNG

### I. MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM SINH SẢN Ở THỎ CÁI

#### 1. Chu kỳ động dục

Chu kỳ động dục của thỏ từ 10-16 ngày và thời gian kéo dài từ 3-5 ngày. Biểu hiện của thỏ động dục là kém ăn, chạy nhảy, niêm mạc âm hộ màu hồng nhạt, chuyển sang màu đỏ tươi, sưng tấy lên. Khi niêm mạc chuyển sang màu đỏ thẫm rồi tím bầm là kết thúc động dục, thỏ không chịu đực nữa.

Thỏ động dục sớm hay muộn là do thể lực, sức khỏe, chế độ dinh dưỡng và môi trường khí hậu quyết định. Khi thấy thỏ lâu ngày không động dục, không phối giống được thì phải xem xét xác định nguyên nhân để có biện pháp khắc phục kịp thời.

#### 2. Kỹ thuật phối giống

Tỉ lệ đực cái, tại cơ sở nhân giống thuần là 1 đực/4-5 cái; cơ sở nhân giống thương phẩm 1 đực/8-10 cái.

Ở cơ sở nhân giống thương phẩm cho con cái phối giống 2 lần với 2 con đực khác nhau, con đực phối trước già hơn con đực phối sau, cách nhau khoảng 4-6 giờ.

Ở cơ sở nhân giống thuần chúng phối lặp lại trên cùng 1 con đực, khoảng cách giữa 2 lần phối cách nhau 4-6 giờ để tăng tỷ lệ thụ thai và số lượng con sơ sinh/ lứa.

Thời điểm phối giống thích hợp vào lúc mát mẻ trong ngày thường vào ban đêm hoặc sáng sớm.

Khi phối giống đưa thỏ cái động dục đến chuồng thỏ đực, nếu làm ngược lại thì thỏ đực không chịu phối hoặc phối nhưng hiệu quả không cao. Nếu thỏ đực giao phối được thì ngã trượt xuống một bên thỏ cái, có tiếng kêu. Sau một phút bắt con cái ra và kiểm tra thấy ướt vùng lông xung quanh âm hộ là giao phối đạt kết quả, đưa con cái về lồng của nó và ghi ngày phối vào phiếu theo dõi sinh sản. Nếu sau 5 phút mà thỏ cái vẫn không cho phối thì phải tách ra, cho phối lại vào ngày hôm sau. Không để thỏ đực rượt đuổi quá lâu sẽ mất sức, kết quả phối giống kém.

#### 3. Một số biểu hiện rối loạn về sinh sản

Ở thỏ hay có hiện tượng “chửa giả”, chậm sinh, hoặc vô sinh. Khi thỏ động dục nếu có những tác nhân gây hưng phấn kích thích rụng trứng sẽ hình thành quá trình tiết hormone ở cơ quan sinh dục cái do vậy cản trở kỳ động dục tiếp theo, hiện tượng này được gọi là “chửa giả”.

Trường hợp thỏ chậm sinh, lâu ngày không động dục hoặc phối giống nhiều lần mà không có thai, có rất nhiều nguyên nhân:

+ Thỏ đực chưa thành thực về tính dục, già yếu hay bệnh tật, tính dục kém...

+ Thỏ cái bị bệnh ở tử cung, buồng trứng, hay rối loạn nội tiết tố (hormone).

+ Thức ăn kém dinh dưỡng nhất là thiếu chất đạm, khoáng, sinh tố... hoặc do khẩu phần quá đơn điệu; thở quá mập hay quá ốm.

+ Chuồng trại chật chội, nóng bức, hoặc ẩm thấp, mưa tạt gió lùa... Tất cả đều ảnh hưởng đến khả năng sinh sản của thỏ.

Nếu nguyên nhân gây sinh sản kém do môi trường hoặc do chăm sóc nuôi dưỡng thì có thể khắc phục được, còn nếu do bệnh tật thì nên loại thải sớm.

- Sau khi thỏ đẻ 2 – 3 ngày, có thể cho phối giống trở lại. Tuy nhiên, tùy thuộc tình hình sức khỏe của thỏ mẹ mà ta có thể cho sinh sản từ 6 – 8 lứa/ năm.

- Định kỳ 2 – 3 tháng chích bổ sung vitamin E cho thỏ cái sinh sản, hoặc bổ sung các loại thức ăn có chứa nhiều vitamin E như: mầm giá, thóc nảy mầm...

## **II. CHĂM SÓC THỎ CÁI MANG THAI**

Thời gian mang thai của thỏ trung bình từ 28 – 32 ngày. Trong thời gian này cần hạn chế sự di chuyển đặc biệt 1 tuần trước khi đẻ. Thỏ mang thai cần được bố trí ở nơi yên tĩnh, không ồn ào, tránh dòn đuổi làm thỏ hoảng sợ dễ bị sảy thai.

Nuôi dưỡng theo khẩu phần thức ăn định lượng, đảm bảo đủ số lượng, chất lượng và đa dạng chủng loại, nếu không sẽ ảnh hưởng không tốt đến sự phát triển của thai. Cần có các loại thức ăn giàu protein và vitamin A, B, C,... như là các loại hạt, cám gạo,... Thức ăn tinh cần đảm bảo 15% protein.

Cung cấp đầy đủ nước sạch.

Không sử dụng các loại thức ăn bị ôi mốc; thức ăn xanh có quá nhiều nước thỏ sẽ dễ bị các bệnh đường tiêu hóa, tiêu chảy.

## **III. CHĂM SÓC THỎ ĐẼ**

Trước khi đẻ 2 – 3 ngày, đặt ổ đẻ vào ô chuồng thỏ mẹ. Trong ổ đẻ phải có các vật dụng lót ổ như: cỏ phơi khô, rơm khô, vải vụn,... tất cả đều phải khô ráo và sạch sẽ.

Thỏ sắp đẻ thường có hiện tượng “quàng ổ”: đi vòng vòng trong chuồng, tha cỏ, rơm và nhỏ lông bụng cho vào ổ để làm tổ rồi đẻ vào trong đó. Sau đó dùng lông này phủ lên để giữ ấm cho đàn thỏ con.

Thỏ thường đẻ vào ban đêm. Thỏ đẻ không thích ồn ào, ánh sáng và mùi lạ nhất là khói thuốc lá. Cần theo dõi thỏ đẻ để đề phòng thỏ con lọt chuồng, nhiễm lạnh... Thỏ đẻ xong phải kiểm tra vệ sinh ổ đẻ và cho thỏ uống nước ngay.

## **IV. CHĂM SÓC THỎ CÁI NUÔI CON**

Nuôi dưỡng theo khẩu phần thức ăn định lượng, đảm bảo đủ số lượng, chất lượng và chủng loại để vừa tiết sữa nuôi con, vừa mang thai tiếp tục. Thức ăn hỗn hợp cần đảm bảo yêu cầu 16% protein.

Thỏ mẹ nuôi con cần nhiều thức ăn và đủ nước uống để sản xuất nhiều sữa, nên phải đáp ứng thỏa mãn nhu cầu thức ăn và nước uống. Đôi khi có hiện tượng thỏ mẹ ăn con hoặc không cho

con bú là do thỏ mẹ không có đủ sữa, khát nước. Tiếng động ồn ào cũng có thể làm thỏ mẹ hoảng sợ, tha con đi giấu; nếu thỏ con bị thương thỏ mẹ sẽ ăn con. Trường hợp này thường xảy ra ở những thỏ mẹ đẻ lứa đầu, nuôi con vụng. Nếu thỏ mẹ nào ăn con lặp lại lần thứ hai thì phải loại bỏ ngay.

Nếu thỏ đẻ nhiều hơn 8 con/ lứa thì nên loại bỏ những con yếu hoặc tách ghép bớt cho đàn ít con, nhưng không chênh lệch nhau quá 2 ngày tuổi, mỗi đàn chỉ nên đẻ tối đa 8 con. Khi tách ghép nên lấy đồ lót của ổ đẻ ít con lót tay đón thỏ con đến để thỏ mẹ không phát hiện ra mùi lạ của thỏ mới. Do đó, cũng nên áp dụng kỹ thuật phối giống đồng loạt để có thể ghép đàn tốt hơn.

## **V. CHĂM SÓC THỎ CON THEO MẸ**

Sau khi thỏ đẻ xong, phải kiểm tra đàn con xem chúng có nằm tập trung, có được phủ lông ấm không; kiểm tra số lượng con và loại ngay những con bị chết. Nếu thấy thỏ con nằm phân tán thì phải thu gom chúng lại và ủ ấm chúng bằng chất lót ổ. Mỗi ngày, thỏ mẹ chỉ vào ổ cho con bú 1 lần, vì thế sau khi thỏ con bú mẹ xong nên đưa ổ đẻ ra khỏi lồng thỏ mẹ đậy nắp cẩn thận để thỏ mẹ được yên tĩnh.

- Thỏ sơ sinh nặng 40-60 g, 14-15 giờ sau khi sinh mới bắt đầu cho bú mẹ. Thỏ con mới đẻ ra không có lông, giống như chuột, 12 ngày mở mắt. Trong 18 ngày đầu, thỏ con sống và phát triển hoàn toàn bằng sữa mẹ, đây là giai đoạn quyết định đến tỷ lệ nuôi sống của thỏ con. Nếu thỏ con được bú đầy đủ thì da phẳng, màu hồng nhạt và nằm yên tĩnh trong ổ ấm. Quan sát thấy lớp lông phủ bên trên cử động đều đều. Ngược lại, thỏ con đói sữa da nhăn nheo, động đậy liên tục trong ổ. Trong 1 tuần đầu, thỏ con chỉ cần được bú 1 lần trong một ngày đêm là đủ.

- Thỏ con thường chết trong giai đoạn này chủ yếu do 2 nguyên nhân: bị đói sữa, hoặc bị lạnh. Cần tìm hiểu nguyên nhân để có biện pháp khắc phục kịp thời.

- Thường xuyên kiểm tra và thay mới chất lót ổ úm đảm bảo vệ sinh sạch sẽ.

- Thỏ con phát triển rất nhanh. Ban đầu thỏ con chỉ ngủ, ít hoạt động ngoài lúc bú mẹ. Khi được 2 tuần tuổi thì lông bắt đầu phủ kín mình, mở mắt và đi được.

- Sau 18 ngày, thỏ con có thể ra khỏi ổ, ở trong lồng cùng với mẹ và tập ăn thức ăn của thỏ mẹ, lúc này lượng sữa ở thỏ mẹ bắt đầu giảm dần nên lượng sữa nhận được từ mẹ giảm thỏ con ăn được thức ăn ngày càng nhiều. Do vậy, khẩu phần thức ăn của thỏ mẹ phải được tăng dần lên. Khi thỏ con được 23 – 25 ngày tuổi, cơ thể thỏ con đã có thể hấp thụ được 50% chất dinh dưỡng từ thức ăn ở bên ngoài (ăn cùng với thức ăn của thỏ mẹ). Chú ý bổ sung thức ăn thô xanh là loại rau, lá, cỏ non để thỏ con có thể tập ăn.

- Sau 30 ngày có thể cai sữa cho thỏ con, lúc này trọng lượng đạt 400 – 500 g/con là tốt. Lưu ý không nên cai sữa đột ngột tránh hiện tượng thỏ mẹ bị viêm vú.



H1: Giông thỏ California; H2: Giông thỏ NewZeland white



H1: Giông thỏ đen Việt Nam, H2: Giông thỏ xám Việt Nam



H1: Giông thỏ Bướm (Châu Âu); H2: Giông thỏ Lop (Anh)(Thỏ tai cụp)

## VI. CHĂM SÓC THỎ CON SAU CAI SỮA

Giai đoạn này tỷ lệ hao hụt rất cao nếu không chăm sóc nuôi dưỡng tốt do đó cần tăng cường việc chăm sóc và nuôi dưỡng cho thỏ con sau cai sữa.

- Thỏ con thường chết nhiều trong giai đoạn 2 – 5 tuần sau cai sữa do rối loạn tiêu hóa, suy dinh dưỡng. Giai đoạn này thỏ con ăn chưa nhiều nhưng thức ăn cần đảm bảo chất lượng, vệ sinh.
- Thỏ con từ 3 – 8 tuần tuổi có tốc độ tăng trưởng cao nhất, sau đó khả năng tăng trọng giảm dần, đến 14 tuần tuổi tăng trọng chậm và tiêu tốn thức ăn nhiều. Vì vậy, sau khi cai sữa nên cho thỏ ăn theo khẩu phần định lượng tăng dần. Bắt đầu từ tuần thứ 9 (giai đoạn vỗ béo thỏ thịt) nên cho ăn tự do với những loại thức ăn giàu năng lượng, thức ăn thô có mức độ.
- Mật độ nuôi nhốt cũng ảnh hưởng đến khả năng tăng trọng và tỷ lệ nuôi sống. Mỗi ô chuồng chỉ nên nhốt 5 – 6 con, cùng một lứa và không chênh lệch trọng lượng quá nhiều.
- Thỏ con sau 5 tuần tuổi cần phân biệt đực cái để nuôi riêng.
- Cần cho thỏ ăn vào các giờ cố định để tạo phản xạ và tăng khả năng tiêu hóa thức ăn và hấp thụ các chất dinh dưỡng ở mức tối đa.

- Cần sử dụng đa dạng các loại thức ăn, tuy nhiên không nên thay đổi các loại thức ăn quá đột ngột để gây rối loạn tiêu hóa, thỏ bị tiêu chảy.
- Hàng ngày cần thay dọn máng ăn, máng uống; vệ sinh chuồng trại sạch sẽ.

## **VII. CHĂM SÓC THỎ ĐỰC GIỐNG**

Thỏ đực giống đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển đàn. Ngoài việc chọn đực giống tốt, việc chăm sóc nuôi dưỡng thỏ đực giống có ảnh hưởng trực tiếp đến kết quả phối giống, tỷ lệ đậu thai, số con đẻ ra trong một lứa và chất lượng thỏ con.

- Thỏ đực có thể cho phối giống khi đạt 6 tháng tuổi và sử dụng tối đa là 3 năm tuổi.
- Thỏ đực giống chỉ nên cho phối giống tối đa 1 lần/ngày.
- Thức ăn cho thỏ đực giống phải đầy đủ các chất dinh dưỡng như: protein, các loại vitamin A, D, E,... Không nên cho thỏ đực ăn quá nhiều tinh bột làm thỏ quá mập, dẫn đến tình trạng phối giống kém. Thức ăn tinh cần đảm bảo 15% đậm.
- Lồng nuôi thỏ đực phải cách xa lồng nuôi thỏ cái tránh những kích thích không tốt cho con đực.

## **VIII. MỘT SỐ THAO TÁC TRONG CHĂN NUÔI THỎ**

### **1. Bắt thỏ**

Một tay nắm chắc phần da gáy thỏ nhấc lên, tay còn lại đỡ dưới phần mông của thỏ để giảm áp lực do trọng lượng thỏ trĩ kéo xuống. Không được cầm tai thỏ nhấc lên vì dễ làm cho các mạch máu, dây chằng, thần kinh bị đứt, tụ máu. Cũng không được ôm ngang bụng thỏ, nhất là ở thỏ trưởng thành để làm thỏ bị đứt ruột, sảy thai.

### **2. Phân biệt thỏ đực, cái**

Một tay cầm da gáy nhấc thỏ lên, tay kia kẹp đuôi thỏ vào giữa ngón tay trỏ và ngón tay giữa, ngón tay cái ấn nhẹ vào lỗ sinh dục và vuốt ngược lên phía bụng. Nếu thấy lỗ sinh dục tròn, hình trụ nổi lên và xa lỗ hậu môn là con đực. Nếu lỗ sinh dục kéo dài thành khe rãnh gần lỗ hậu môn là con cái. Việc phân biệt đực, cái cần thực hiện ngay sau khi thỏ con cai sữa, tách ra nuôi riêng.

### **3. Vận chuyển thỏ**

Khi vận chuyển thỏ đi xa, cần nhẹ nhàng, không làm cho thỏ hoảng sợ, tốt nhất mỗi con một ngăn thùng. Đêm trước ngày vận chuyển, không nên cho thỏ ăn quá no, thỏ không bị khát nước trong quá trình vận chuyển. Chú ý không vận chuyển thỏ khi trời nắng nóng, hoặc quá lạnh, thỏ rất dễ chết.

### **4. Kiểm tra sức khỏe của thỏ**

Trong quá trình chăn nuôi phải thường xuyên quan sát, đánh giá trạng thái sức khỏe của thỏ để có biện pháp can thiệp kịp thời. Thỏ khỏe thì phản ứng rất linh hoạt, lông bóng mượt, không có vẩy rộp hoặc rụng lông thành từng mảng. Mũi và mắt khô, không có dịch nhờn, mủ

chảy ra. Bình thường, phân ở dạng viên cứng; niêm mạc hậu môn, cơ quan sinh dục khô, không có vảy, loét, không dính bột dịch thể khác. Thỏ khỏe nhịp thở sẽ đều đặn, nhẹ nhàng.

## **5. Cho thỏ uống thuốc**

Để tiết kiệm thuốc và dùng đúng liều thuốc, cần phải bắt thỏ cho uống thuốc trực tiếp chứ không nên pha thuốc vào nước uống hoặc thức ăn, thỏ không sử dụng hết, thuốc biến chất sẽ không có tác dụng.

- Đối với thỏ trưởng thành: sử dụng ống bơm hoặc ống hút nhỏ, đặt sâu vào miệng qua mép thỏ rồi bơm từ từ, thỏ sẽ nuốt dần.

- Đối với thỏ con: nhắc thỏ lên chờ khi thỏ kêu, há miệng ra thì nhỏ thuốc vào miệng. Trường hợp thỏ con không kêu thì nhỏ giọt dưới môi để thỏ nuốt vào từ từ, không nên cho ống bơm qua miệng dễ làm sây sát do niêm mạc miệng thỏ con rất mỏng.

## **6. Tiêm thỏ**

Ở thỏ thường sử dụng 2 đường tiêm:

- Tiêm bắp: vị trí tiêm bắp ở mặt trong đùi, nơi có bắp cơ dày, không có mạch máu lớn. Một người bắt thỏ, người khác tiêm một tay giữ chặt chân thỏ. Tay thuận cầm bơm tiêm đặt mũi kim tiêm vào vị trí dưới ngón cái đang đặt ở vị trí cần tiêm trên chân thỏ, nhẹ nhàng bơm thuốc vào.

- Tiêm dưới da: Một tay nhắc lớp da gáy thỏ kẹp giữa ngón cái và ngón trỏ, tay thuận cầm bơm tiêm đưa mũi kim tiêm vào vị trí da được kẹp giữa 2 ngón tay, nhẹ nhàng bơm thuốc vào.



H1: Thỏ 1 ngày tuổi; H2: Thỏ 1 tuần tuổi



H1: Thao tác phân biệt thỏ đực, cái; H2: Thao tác bắt thỏ



H1: Thao tác tiêm dưới da; H2: Thao tác cho uống thuốc